

ΜΑΘΗΜΑ / ΤΑΞΗ:	ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ – Γ ΓΕΛ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ:	27/08/2025

ΚΕΙΜΕΝΟ 1- ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ

Ο ρόλος του δασκάλου στο σύγχρονο σχολείο

Το κείμενο αποτελεί (διασκευασμένο) απόσπασμα από την εισήγηση του Δημήτρη Δρογίδη και της Άννας Παππά στο 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο Εταιρείας Επιστημών Αγωγής Δράμας (17–19.10.2008) με θέμα «Ο Εκπαιδευτικός και το έργο του: Παρελθόν – Παρόν – Μέλλον». Ανακτήθηκε στις 14.10.2021 από το ιστολόγιο <https://pappanna.wordpress.com/>.

Για να ανταποκριθεί ο δάσκαλος στο δύσκολο έργο του σήμερα απαιτείται να είναι ολοκληρωμένος άνθρωπος, θετικός παρατηρητής και ερμηνευτής των γεγονότων. Ο νέος άνθρωπος, που προσφέρει τη φρεσκάδα του, την προθυμία του, τα χρόνια της νεανικής ηλικίας του, ζητά από τον σημερινό δάσκαλό του να είναι μια καλλιεργημένη διάνοια, ένα πνεύμα ανοιχτό και ανήσυχο. Στην εποχή της στενής επαγγελματικής εξειδίκευσης, όπου οι εμπειρικές γνώσεις δεν αρκούν, κυριαρχεί περισσότερο από κάθε άλλη στιγμή του παρελθόντος, ο άκαμptos νόμος της επιστημονικής ειδίκευσης. Γι' αυτό, λοιπόν, ο σύγχρονος παιδαγωγός πρέπει να υπερβαίνει τα στενά όρια της ειδίκευσης, αναπτύσσοντας ένα ευρύ πνευματικό υπόβαθρο, ικανό να εμπνεύσει και να καθοδηγήσει τη νεολαία.

Χρειάζεται, λοιπόν, επίμονη παρακολούθηση των παιδαγωγικών επιστημών και προοδευτική ολοκλήρωση της γενικής καλλιέργειας του δασκάλου, για να μπορέσει να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά τη σύγχρονη σχολική πραγματικότητα, να μπορέσει να μεταδώσει ιδανικά πολιτισμού και ανθρωπισμού, να οδηγήσει φυσικά και αβίαστα στην ωρίμαση τους μαθητές του, καλλιεργώντας τους τη γνωστική περιέργεια. Απαιτείται από μέρους του έρευνα και διάγνωση της παιδικής κι εφηβικής νοοτροπίας του καιρού μας, των ενδιαφερόντων, των αναγκών και ροπών¹ του νέου ανθρώπου.

Με αδιάκοπη μελέτη και συνεχείς επιμορφώσεις πρέπει ασταμάτητα να διευρύνει τους πνευματικούς του ορίζοντες, για να καταφέρει να ξεφύγει από τη ρουτίνα που βασανίζει άλλους υπαλλήλους. Είναι λάθος ν' ασκεί τη διδασκαλία όπως ο δικός του δάσκαλος παλαιότερα. Τη θεωρία που είναι αποταμιευμένη στα βιβλία οφείλει να την ξεπεράσει. Να την κάνει πράξη ανανεωτική, ευεργετική και λυτρωτική στη σχολική του πρακτική. Η διδασκαλία χρειάζεται ψυχή, χρειάζεται προσωπικότητα, για να μπορούν να σε νιώσουν και να βγαίνουν οι μαθητές σου πλουσιότεροι σε γνώσεις και καλύτεροι ως άνθρωποι. Ο δάσκαλος δεν είναι διεκπεραιωτής² εγγράφων, δεν κάθεται σε μια καρέκλα ενός γραφείου, αντίθετα είναι δημιουργός ανθρώπων και κοινωνίας. Ο δάσκαλος δεν είναι ένας «ξερός» επαγγελματίας, έχει απέναντί του καθημερινά μάτια άδοξα³, αθώα, αγνά, γεμάτα απορία και ψυχές που αναζητούν την αλήθεια. Είναι «ψυχοπλάστης».

¹ ροπών: τάσεων, κλίσεων

² διεκπεραιωτής: αυτός που ολοκληρώνει με τρόπο τυπικό και απρόσωπο την εργασία του

³ άδοξα: χωρίς δόλο / πονηριά

ΚΕΙΜΕΝΟ 2 – ΜΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ

Σχολείο και Ζωή

Το (διασκευασμένο) απόσπασμα αντλήθηκε από το κείμενο του Μίλτου Κουντουρά «Σχολείο και ζωή (εκπαιδευτικός δημοτικισμός)», το οποίο είναι αναρτημένο στον ιστότοπο <http://ebooks.edu.gr/>.

[...] Η νέα γενεά έχει μέσα της όλα τα στοιχεία για την ωραία της εξέλιξη, έχει την ορμή και τη δύναμη, έχει μ' ένα λόγο τη βούληση για την αυτοδημιουργία της. Οι τάσεις και η θέλησή της είναι συνεπείς με την εποχή της, γιατί η εποχή της έχει δράση και κίνηση, και τα νιάτα άλλο δεν είναι κι αυτά παρά δράση και κίνηση.

Άλλο δε θέλουν λοιπόν τα νιάτα αυτά παρά ελευθερία ενέργειας προς τα ιδανικά που ζουν και υπάρχουν μέσα τους, ελευθερία που ξέρει πάντα να υποτάσσεται στις πανίσχυρες αυθεντίες των ιδανικών τους αυτών, κι ουδέποτε στις αυθεντίες που κ' εμείς οι ίδιοι πια δεν τις πιστεύουμε. Τότε μόνο τα νιάτα αυτά θα ζουν αρμονικά με τον εαυτό τους, και η ελευθερία τους δε θα πέφτει σε βλαβερή αναρχία, και η απόδοσή τους θα είναι πράγματι δημιουργική. Αντ' αυτών όμως ο δάσκαλος παρουσιάζει στο παιδί μια ψυχή περιτυλιγμένη σαν τις μούμιες σε χίλιους παλαιικούς παπύρους, την ψυχή εκείνη που είπα παραπάνω ότι βρίσκεται σε αντίφαση με τη σύγχρονη σκέψη και ζωή, επομένως βρίσκεται σε αντίφαση και με την ψυχή της σημερινής νιότης, και δημιουργεί ένα σχολείο θεατρισμού και υποκρισίας.

Κ' εδώ έγκειται η μεγαλύτερη τραγωδία της σημερινής εκπαιδεύσεώς μας. Στάση και σκέψη του δασκάλου προς το παιδί, οργάνωση και πρόγραμμα, τρόπος διδασκαλίας και σχολική ζωή είναι γεμάτα από παλαικό ακόμα διδασκαλισμό και υποκρισία. Δάσκαλος και παιδιά άλλο δεν είναι παρά θεατρίνοι. Θεατρίνοι μιας κωμωδίας που κι ο ένας κι ο άλλος έμαθαν και μαθαίνουν κάθε μέρα αριστοτεχνικά να την παίζουν. Ο ένας γελά τον άλλο και μένουν κ' οι δύο τόσο ευχαριστημένοι όσο επιτηδειότερα⁴ παίζουν την κωμωδίαν αυτή.

Και δάσκαλο λέγοντας δεν εννοώ μονάχα τον επαγγελματία δάσκαλο. Εννοώ και τον γονιό και τον εκπαιδευτικό σύμβουλο και τον καθηγητή του πανεπιστημίου και το κράτος, που τους έχει από πολλού διαποτίσει η ψυχή του παλιού δασκάλου, και όλους εκείνους που από τις σκέψεις ή τις πράξεις τους λείπει το νόημα της ζωής.

Μέσα στην αλληλοσύγκρουση αυτή αξιών, διδαγμάτων, δειγματισμών, τιμωριών, εξετάσεων, παιδικού φόβου και εφηβικής ορμής, τι να σου κάμει ο μαθητής που με βάση τις φυσικές ιδιότητες του ζητά με ολάνοιχτα τα μάτια της ψυχής του την οριστική φόρμα του; Η ελεύθερη σκέψη του καταπνίγεται μόλις ζητήσει να εκδηλωθεί. Οι υποψίες των μεγάλων τον βαρύνουν απ' όλες τις μεριές. Η υποσυνείδητη ζωή του βλέπει, και το νιώθει αυτό καλύτερα κι από μας τους μεγάλους, ότι μια υποκριτική αντίφαση υπάρχει μεταξύ των όσων λέγονται και των όσων γίνονται στη ζωή μας, και την αντίφαση αυτή δεν του επιτρέπεται να τη θίξει ή να την επικρίνει. Οφείλει να πιστέψει τη θέληση όλων αυτών των παιδαγωγών, έως ότου σχηματιστεί και σ' αυτόν η παρδαλή ατομικότητα του ηλικιωμένου, για να επαναλάβει κι αυτός τις ίδιες αδικίες στην ερχόμενη γενεά.

⁴ πιο επιτυχημένα, επιδέξια

Ύστερ' απ' όλον αυτόν τον αέρα της υποκρισίας που διαπνέει πέρα ως πέρα τις ψυχές και την εκπαίδευσή μας, πώς είναι δυνατό ν' ανοιχτεί η ψυχή του εφήβου προς ελεύθερη και ειλικρινή δράση και μάθηση; [...] Πώς είναι δυνατόν πια έτσι να κινήσουμε προς τα εμπρός και προς εξέλιξη τις πλούσιες δημιουργικές δυνάμεις που κρύβονται μέσα σε κάθε παιδί;

ΚΕΙΜΕΝΟ 3- ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ

ΜΑΡΙΑ ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ (1945 -)

Ο δάσκαλος

Το κείμενο προέρχεται από τη συλλογή μικρών πεζών της Μαρίας Στασινοπούλου «Ασκήσεις αντοχής στον χρόνο» (εκδ. Κίχλη, 2021).

Ο ΠΕΤΡΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΙΝΟΣ ήταν ο καλύτερος καθηγητής από όσους είχα στη ζωή μου. Άνθρωπος ευγενής και γλυκομίλητος. Είχε τεράστιες χωνεμένες γνώσεις, που αναδύονταν όταν και όπου και έπρεπε. Με πολύχρονες σπουδές στα παιδαγωγικά και στη λογοτεχνία. Υπήρξε για τρία χρόνια μαθητής του Ρολάν Μπαρτ στο Παρίσι και μόνον αυτός το ήξερε. Δεν το εκμεταλλεύτηκε ποτέ. Τον θεωρώ δάσκαλό μου, όχι για τις γνώσεις που μου πρόσφερε, αλλά κυρίως γιατί με έκανε να συνειδητοποιήσω την αξία της πειθαρχίας και γιατί μου έμαθε πώς να μαθαίνω.

Όταν πρωτοδιορίστηκε στο χωριό μου, ένα ορεινό χωριό της Θεσσαλίας, εκείνη τη μακρινή δεκαετία του '50, έμεινε στο σπίτι μας. Έφτασε με δυο αλλαξιές ρούχα και τέσσερις χιλιάδες βιβλία, τα οποία έθεσε εξαρχής στη διάθεση των παιδιών του σχολείου. «Δεν με ενδιαφέρει να είστε πρώτοι μαθητές», συνήθιζε να λέει, «εκείνο που έχει σημασία είναι να είστε πάντα ο εαυτός σας». Μία ευεργετική για μένα εξέλιξη ήταν ότι, διακρίνοντας αμέσως τη φιλομάθειά μου, έπεισε τους γονείς μου να με αφήσουν να ξαναπάω σχολείο. «Όλη μέρα θα διαβάζεις ό,τι σε ενδιαφέρει εξωσχολικό και το πρωί θα ξυπνάς δυο ώρες νωρίτερα και θα ετοιμάζεσαι για το σχολείο», μου είπε.

Πολλές φορές τον φέρνω στο μυαλό μου -τι λέω;- , τον κουβαλάω μέσα μου, και ξέρω ότι θα καμάρωνε για μένα, αν γινόταν να δει τη διεθνή αναγνώρισή μου στην ιατρική επιστήμη.

ΘΕΜΑ Α

A1. Σε ένα κείμενο 60-70 λέξεων να αποδώσετε συνοπτικά τον ρόλο του δασκάλου στο σύγχρονο σχολείο, όπως παρουσιάζεται στις δύο πρώτες παραγράφους του **Κειμένου 1**.

Μονάδες 20

ΘΕΜΑ Β

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε, με βάση το Κείμενο 1 και 2, τις παρακάτω περιόδους λόγου, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη Σωστό ή Λάθος (χωρίς αναφορά σε χωρία του κειμένου):

α) Απαραίτητη προϋπόθεση για τον εκπαιδευτικό του σύγχρονου σχολείου αποτελεί η απόκτηση σφαιρικής και ολοκληρωμένης μόρφωσης. **(Κείμενο 1)**.

β) Ο δάσκαλος οφείλει να αφουγκράζεται τις ανησυχίες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών του. **(Κείμενο 1)**

γ) Ο σημερινός εκπαιδευτικός πρέπει να έχει ως πρότυπο τους δασκάλους μιας άλλης παλαιότερης εποχής και να τους μιμείται. **(Κείμενο 1)**

δ) Οι ελευθερίες που διεκδικούν οι σημερινοί νέοι δεν συμβαδίζουν με την εποχή μας. **(Κείμενο 2)**

ε) Η υποκρισία που χαρακτηρίζει την σύγχρονη ζωή δεν έχει επηρεάσει το εκπαιδευτικό σύστημα. **(Κείμενο 2)**

Μονάδες 15

B2. Να αναγνωρίσετε τον κυρίαρχο τρόπο πειθούς στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 (μονάδες 5). Να εντοπίσετε ένα μέσο πειθούς που το επιβεβαιώνει (μονάδες 3) δίνοντας το αντίστοιχο χωρίο (μονάδες 2)

Μονάδες 10

B3. α. Ποια είναι η επικοινωνιακή λειτουργία της συνυποδηλωτικής γλώσσας στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 2 «Δάσκαλος και παιδιά άλλο δεν είναι παρά θεατρίνοι. Θεατρίνοι μιας κωμωδίας που κι ο ένας κι ο άλλος έμαθαν και μαθαίνουν κάθε μέρα αριστοτεχνικά να την παίζουν. Ο ένας γελά τον άλλο και μένουν κ' οι δύο τόσο ευχαριστημένοι όσο επιτηδειότερα παίξουν την κωμωδία αυτή.». (μονάδες 5)

β. «Υστερ' απ' όλον αυτόν τον αέρα της υποκρισίας που διαπνέει πέρα ως πέρα τις ψυχές και την εκπαίδευσή μας, πώς είναι δυνατό ν' ανοιχτεί η ψυχή του εφήβου προς ελεύθερη και ειλικρινή δράση και μάθηση;»: Να επαναδιατυπώσετε το υπογραμμισμένο στο Κείμενο 2 χωρίο κάνοντας τις όποιες αλλαγές κρίνετε ότι χρειάζονται, προκειμένου η έμφαση να μετακινηθεί από το Υποκείμενο στην Ενέργεια (μονάδες 3) και να επισημάνετε δύο αλλαγές στο ύφος (μονάδες 2).

Μονάδες 10

Θέμα Γ

Γ1. Ο αφηγητής-ήρωας ξεχώρισε τον Πέτρο Ευαγγελινό ως δάσκαλο και, αναφερόμενος σε αυτόν, χρησιμοποιεί τη χαρακτηριστική φράση «τον κουβαλάω μέσα μου». Να ερμηνεύσεις την επίδραση του δασκάλου στη ζωή του ήρωα αξιοποιώντας συνολικά τρεις (3) διαφορετικούς κειμενικούς δείκτες. Ποια από όλες τις πτυχές της προσωπικότητας και της συμπεριφοράς του συγκεκριμένου δασκάλου θεωρείς σημαντικότερη για τους σημερινούς μαθητές;

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Το κείμενο 1 καταλήγει με τον χαρακτηρισμό του δασκάλου ως «ψυχοπλάστη», δηλαδή ενός ανθρώπου που διαμορφώνει τις ψυχές των μαθητών. Αξιοποιώντας δημιουργικά το περιεχόμενο των Κειμένων 1 και 2, σε ένα άρθρο (350-400 λέξεων) για το σχολικό ιστολόγιο **Φροντιστήρια Εν-τάξη**

τεκμηριώνεις τη συμφωνία ή τη διαφωνία σου με αυτόν τον χαρακτηρισμό και παρουσιάζεις τον ιδανικό εκπαιδευτικό, που, κατά την προσωπική σου άποψη, ανταποκρίνεται στις ανάγκες των σημερινών εφήβων.

Μονάδες 30

Σας ευχόμαστε επιτυχία!

